

«Ο ΛΟΓΟΣ ΣΑΡΞ ΕΓΕΝΕΤΟ»

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὡς κίνητρο, γ

Μέρος Πρώτο*

Α. Ἡ πτώση-ἀστοχία τοῦ ἀνθρώπου

Ἡ πορεία μας πρὸς τὴ σωτηρία ὑπῆρξε ἀνεκάνηθεν εἴτε πορεία συγκλίσεως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Δημιουργοῦ μας εἴτε πορεία ἀποκλίσεως ἀπὸ αὐτό, λόγω ὑπερισχύσεως τοῦ δικοῦ μας θελήματος. Ἡ ταλάντευσή μας αὐτὴ μεταξύ τοῦ θείου καὶ τοῦ ἰδίου θελήματος σφράγισε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ σφραγίζει – συχνὰ μὲ τρόπο τραγικό- τὴν πορεία μας πρὸς τὸν φυσικό μας προορισμό, πού δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸ νὰ ἐπιτύχουμε τὴ σωτηρία μας, νὰ γίνουμε δηλαδή κατὰ Χάριν κοινωνοὶ τοῦ Θεοῦ.

Τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἡ «εἰκόνα τοῦ Θεοῦ» σημαίνει ὅτι ἡ ἀνθρώπινη φύση δημιουργήθηκε «ἄμαχος, εἰρηνική, ἀστασίαστος, πρὸς τὸν Θεὸν καὶ αὐτὴν δι' ἀγάπης ἐσφιγμένη». Ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου ἦταν καθαρὴ καὶ ἀγνή. Δὲν ὑπῆρχε σ' αὐτὴν τὸ στοιχεῖο τῆς ὁποιας ἀμαρτίας. Ὅλες οἱ ζωτικὲς δυνάμεις τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἡ σκέψη, ἡ βούληση καὶ ἡ ἐπιθυμία ἦταν στραμμένες στὸν Θεό.

Πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση ὑπῆρχε ἐνότητα μεταξύ Θεοῦ, ἀνθρώπου καὶ ὅλης τῆς κτίσεως. Ὁ ἄνθρωπος ἔχαιρε τὴ ζωὴ του κοντὰ στὸν Θεό. Ἦταν ἀμέριμνος, ἀπολαμβάνοντας τὴν καθαρὴ σχέση του μὲ τὸν Δημιουργό του. Διῆγε ζωὴ ἡσυχῆ καὶ εἰρηνική. Αὐτὴ τὴν εἰρήνη, ὡς ἐλεύθερη ἀποδοχὴ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἀπολάμβανε ζώντας σὲ κοινωνία μαζί Του. Μετὰ τὴν πτώση, ὅμως, διασπάστηκε ἡ κτίση καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεό.

Ὁ ὁρατός, φυσικός κόσμος δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ ὡς βασιλεῖο τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος ὑπῆρχε ἀνάμεσα στὸν Θεὸ καὶ τὸν κόσμο, βασιλεὺς ἐπὶ τῆς γῆς, βασιλευόμενος ἄνωθεν. Δέχθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ τὸν κόσμο ὡς εὐλογία καὶ τὸν ξαναπροσέφερε στὸν Θεὸ ὡς εὐχαριστία. Αὐτὴ ἡ εἰρηνικὴ συνύπαρξη καὶ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὸν κόσμο διαταράχθηκε μὲ τὴν πτώση τοῦ πρώτου καὶ τὴν ἠθελημένη ἀπομάκρυνσή του ἀπὸ τὸν Θεό. Ἡ πτώση τοῦ ἀνθρώπου σηματοδότησε τὴν ἀπουσία τῆς θείας Χάρης καὶ τὴν ἀμαύρωση τῆς θείας εἰκόνας πού αὐτὸς μέσα του ἔφερε.

Παρά τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν χαρισματικὴ κατάσταση τῶν πρωτοπλάστων, ἡ φύση τους ὑπῆρξε τρεπτὴ. Μποροῦσε νὰ μείνει χαρισματικὴ ἀλλὰ καὶ μποροῦσε νὰ ἀπωλέσει αὐτὴ τὴν χαρισματικότητα. Ἡ τρεπτότητα τῆς ἀνθρώπινης φύσεως προϋποθέτει δύο θεμελιώδη δεδομένα.

Πρῶτον, ἡ «πνοὴ ζωῆς», ἡ ψυχὴ, πού ὁ Θεὸς ἐμφύσησε στὸν ἄνθρωπο, δὲν ἀποτελεῖ καθ' αὐτὸ φύση τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἡ θεία φύση εἶναι ἄκτιστη καὶ ἄτρεπτη. Πρόκειται μόνο γιὰ χάρισμα, θεία Χάρη.

Δεύτερον, ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε «αὐτοπροαίρετος», εἶχε δηλαδή τὴ δυνατότητα ἐπιλογῆς τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Ὁ Θεὸς τοῦ ἐμπιστεύθηκε τὰ ἡνία τοῦ ἑαυτοῦ του, τῶν διαθέσεων του καὶ εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ αὐτοδιατεθεῖ. 1*

Ὦντας τρεπτὸς καὶ αὐτοπροαίρετος ὁ ἄνθρωπος παρασύρθηκε ἀπὸ τὸν διάβολο καὶ παράδοθηκε στὴν ἀμαρτία καὶ τίς ἡδονές. Μὲ τὴν ἀμαρτία-ἀστοχία τοῦ ἄνθρωπος ὑποτάχθηκε στὴν κτίση, τὴ φθορὰ καὶ τὸν θάνατο. Ἐχασε τὴν ἐλευθερία, ἔγινε δούλος καὶ ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ ἡ γῆ, πού δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ «καλὴ λίαν», γίνεται πρόσκαιρος καὶ φθαρτὴ. «Ἡ ἀμαρτία ἔσβησε τὴν πνοὴ τῆς ζωῆς καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔμεινε γῆ πάσχουσα».

Ὁ ἄρχοντας τοῦ κόσμου, ὁ ἄνθρωπος, ἔγινε δούλος τοῦ κόσμου. Σύμφωνα καὶ μὲ τὴν διδασκαλία τοῦ ἀγίου Μαξίμου, ἡ ἀμαρτία δὲν εἶναι μιὰ ἀπλή παράβαση ἐνός νόμου, ἀλλὰ ἡ ἀνώμαλη κίνηση τῶν φυσικῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς. Δηλαδή, ἀντὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ κινεῖται ἀδιάλειπτα πρὸς τὸν Θεό, πού εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς θεώσεως, κινεῖται πρὸς τὰ αἰσθητά, πρὸς τὴν ὕλη καὶ τὸν κόσμο. Ἐτσι ἡ ἀμαρτία εἶναι στέρηση τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἡ «ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρά φύσιν ἐκουσίως παραδρομὴ».

Κατὰ τὴν πατερικὴ παράδοση, ὁ Θεὸς δὲν ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο οὔτε θνητό οὔτε ἀθάνατο, ἀλλὰ μὲ τὴν δυνατότητα νὰ γίνῃ θνητός ἢ ἀθάνατος.

Κατὰ τὸν Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό «ὁ Ἀδάμ δὲν ἔπρεπε νὰ ἀπλώσει τὸ χέρι του στὸν ἀπαγορευμένο δένδρο, νὰ κόψει καὶ νὰ φάγῃ τοὺς καρπούς του.

Μόνο μὲ τὸν τρόπο αὐτό τοῦ παρεχόμενου ἡ δυνατότητα νὰ διαστελεῖ τὴ δικὴ του θέληση ἀπὸ τοῦ Δημιουργοῦ του, νὰ δείξει ὑπευθυνότητα καὶ ἐλεύθερη προσαρμογὴ τῆς βούλησής του στὴ βούληση τοῦ Δημιουργοῦ καὶ νὰ γνωρίσει ἠθικὰ τὴ φύση του». 2*

Ἄς δοῦμε ὅμως ἀναλυτικότερα αὐτὴν τὴν «ἀνώμαλη κίνηση», πτώση καὶ διάσπαση τοῦ ἀνθρώπου:

α. Διασπάστηκε ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ στερήθηκε τὴ θεία Χάρη Του. Ἀφοῦ ὁ Θεὸς

εἶναι τὸ φῶς καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, καταλαβαίνουμε ὅτι μὲ τὴν ἀπομάκρυνσή του ὁ ἄνθρωπος ἐγκλωβίστηκε στὸ σκοτάδι καὶ στὸ θάνατο, φόρεσε τοὺς «δερματίνους χιτῶνας» τῆς φθορᾶς καὶ τῆς θνητότητας, καὶ ἀγνόησε τὸν Θεὸ λατρεύοντας τὰ εἶδωλα.

β. Διασπάστηκαν καὶ οἱ ἄνθρωποι μεταξύ τους. Ὁ Ἀδάμ βλέποντας τὴν Εὐὰ ἀμέσως μετὰ τὴν δημιουργία τῆς χάριξε καὶ εἶπε «τοῦτό ἐστιν ὄστούν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου» (Γεν. β', 23). Μετὰ ὅμως ἀπὸ τὴν ἀμαρτία εἶπε: «ἡ γυνή, ἦν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου καὶ ἔφαγον» (Γεν. γ', 12). Ἀπὸ «ὄστούν...» ἔγινε ἀμέσως ἡ γυναίκα πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός.

γ. Διασπάστηκε ὁ ἄνθρωπος ἐσωτερικά. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἀμαρτία ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἦταν ἐνωμένες, ἀφοῦ κέντρο τους ἦταν ὁ Θεός. Ἡ εἰρηνικὴ συνύπαρξη τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὸν κόσμο διαταράχθηκε. Ὁ ἄνθρωπος ἔπαυσε πιά νὰ εἶναι βασιλεὺς τοῦ κόσμου καὶ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ καὶ ὑποτάχθηκε στὴ φθορὰ καὶ τὸν θάνατο. Ἡ ἀμαρτία ἔφερε μέσα στὸν ἄνθρωπο καὶ στὸν κόσμο τὴ σύγχυση καὶ τὴν ταραχὴ. Ἄλλα σκέπτεται ὁ νοῦς, ἄλλα ἐπιθυμεῖ ἡ καρδιά καὶ ἄλλα πράττει ἡ βούληση τοῦ ἀνθρώπου.

«Στὴν προπρωτικὴ κατάσταση ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ἦταν καθαρὸς καὶ εἶχε κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ καὶ τοὺς Ἀγγέλους. Τὸ σῶμα ἦταν ὑποταγμένο στὴν ψυχὴ καὶ ἐτρέφετο ἀπὸ αὐτὴν. Μετὰ τὴν πτώση ἀποδιοργανώθηκε τελείως ὁ ἄνθρωπος. Ἀφοῦ ἔχασε τὸ πραγματικὸ του κέντρο, τὴν πραγματικὴ κοινωνία μὲ τὸν Θεό, ἀποδιοργανώθηκε καὶ ἐσωτερικά.

Ἡ ψυχὴ, ἀφοῦ ἔχασε τὴ χάρι, θέλει νὰ τραφεῖ ἀπομυζώντας τὸ σῶμα, καὶ ἔτσι γεννιοῦνται τὰ ψυχικὰ πάθη. Τὸ σῶμα μὴν μπορώντας νὰ τραφεῖ ἀπὸ τὴν ψυχὴ, αἰχμαλωτίζεται ἀπὸ τὴν ὕλη καὶ ζητᾷ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ἰκανοποιηθεῖ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ γεννιοῦνται τὰ σωματικὰ πάθη. Ἐχομε πλήρη ἐσωτερικὴ ἀποδιοργάνωση». 3*

Αἰτία τῆς ἀμαρτίας ἦταν ὁ ἄνθρωπος, αἰτία τῆς σωτηρίας ἔγινε ὁ Θεός. Ὁ ἄνθρωπος ἀμάρτησε γιατί ἔτσι ὁ ἴδιος τὸ θέλησε. Τὸ θέλησε ἐλεύθερα, ἄν καὶ στὴν πτώση του συνήργησε καὶ ὁ διάβολος, παρασύροντάς τον δολίως στὴν ἀποστασία. Μὲ τὴν ἀμαρτία ὁ ἄνθρωπος ἔγινε ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του.

Τέλος, ὅλη ἡ κτίση διασπάστηκε ἀπὸ τὸν Θεό, εἶναι πλέον ὑποταγμένη καὶ δούλη τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου ἐξαιτίας τῆς ἀμαρτίας-ἀστοχίας τοῦ ἀνθρώπου.

δ. Διασπάστηκε, ἐπίσης, ὁ σύνδεσμος μεταξύ